HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וליפרקינהו וליכסינהו. תימה מנלן שלריך לפדותו ולחייבו בכסוי ועוד דמתניתין ואין נוהג במוקדשין קתני ואי פריק להו אין זה מוקדשין וי"ל דהכי פריך כיון שסופו לפדותו משום הפסד קדשים לכשיפדה הוה למפרע שחיטה רואויה ל"ל ליכסינהו ואפילו קודם פדייה ועוד דאית ליה לר"ש[ד] כל העומד לפדות כפדוי דמי ואפילו לא ידעה לבסוף הויא שחיטה רואויה [ה] [ו] משום (ב) שחיטת קדשים דהויא שחיטה רואויה לר"ש אפילו נשפך משום דכל העומד לזרוק כזרוק דמי כדאמרינן במרובה (ב"ק דף עו:): **בעינן** העמדה והערכה. ולא"ת והא כל זמן שמפרכסין בני העמדה והערכה ניתנו כדאמר לעיל בפרק ג' (דף ג.) וכ"ת בעינן העמדה והערכה הא תנן שחט בה שנים או רוב שנים ומפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה ודוחק לומר דהכא אייר בעוף דאין בו חיות כל כך דהכשרו בסימן אחד דאין סברא לחלק ומפרש ה"ר שמעיה דשחט בה שנים או רוב שנים היינו כדאמרינן בהעור והכרוטב (לקמן דף קכא.) דישראל בטמאה ועובד כוכבים בטהורה כדפירש ר"ח לעיל בפ"ב (דף ג.) והתם דוקא מפרכסת היא כחיה דע"י שחיטה אינה ניתרת באכילה והויא כחיה עד שתמות וכן הא דקאמר התם בפ"ב מדמי פסח מי אידחו וחשובה מפרכסת כחיה כשלא גמר שחיטה אייר דבשחיטה פורתא לא משתריא באכילה אבל הכא דבשחיטה זו משתרי באכילה לאו בני העמדה והערכה ניתנו: **יצא** זה שמחוסר שפיכה גרירה וביסוי. ולא דמי לדם הניתז (לקמן דף פז:) דהתם אם לא היה ניתז לא היה לריך גרירה אבל כאן אי אפשר בלא גרירה: **מה** חיה **שאינה** קדש. ולא"ת והא אפילו קדשים טעונים כסוי דתנן בפרקין (לקמן דף פה.) קדשים בחוץ רבי מאיר מחייב ויש לומר דאינה קדש בפנים קאמר: **עשרה** מנה יקח **ליטרא** דגים **ג'** מנין יקח **ליטרא בשר.**

במקומם היו דגים בזול יותר מן הבשר כדפירש בקונטרס אבל במדרש אומר [ז] אורחים יום ראשון אוזין ותרנגולים יום ב' דגים יום שלישי בשר [רביעי] קטנים:

וליפרקינהו וליכסינהו [ג] **בעינן העמדה והערכה.** אין פודין את הקדשים לאחר מיתה מפני שכתוב בהן (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן (והריס) [והעריך] אותה הכהן ולאחר מיתה אינה יכולה לעמוד: **ומאן.** מוקמת למתניתין דתרצת לה בהני תרי טעמי [ג] שחיטה שאינה רואויה לאו שחיטה היא ובעינן העמדה והערכה: **אי כר"מ דאמר.** בפ"ב דתמורה (דף לב: ע"ש): **הכל היו בכלל העמדה והערכה.** אחד קדשי מזבח שנפל בהם מום ואחד קדשי בדק הבית: **דאמר.** במתני' (לקמן דף פה.) השוחט ומצאת טריפה חייב לכסות אלמא שחיטה שאינה רואויה שמה שחיטה: ר"ש סבירא ליה התם [ד] קדשי מזבח [ה] בכלל העמדה והערכה קדשי בדק הבית לא היו: **רבי היא.** מתניתין רבי סתמה לפי דעתו ונסיב מילתיה כי הני תרי תנאי בחדא כמר שלאה דבריו של זה בזו ושל זה בזו: **והשתא דאתית להכי.** דדרשינן כה"ג: **אפילו תימא בקדשי מזבח.** ודקאמרת ליגרריה וליכסייה אמר קרא כו': **מה חיה.** סתמא אינה קדש אף עוף אינו קדש רואויה להקריב: **אוליא תורים וכני יונה.** מדין כסוי ואפילו הן של חולין: **הואיל ויש במינן קדש. אלא לא גרסי':** **לא חלקא בה.** דכולן חייבות בכסוי דהא אין בה קדושה: **אף עופות לא אחלוק בהם.** לומר מין זה חייב ומין זה פטור ומיהו חולין בעינן כחיה: **ו) לסימנין.** שאין סימני חיה מפורשת אלא בבהמה כתיב (דברים יד) כל בהמה מפרסת פרסה וגו': **אימא נמי בהמה בכלל חיה לכסוי.** דהא ילפינן בבהמה המקשה (לעיל דף ע:) דלף בהמה בכלל חיה: **אלא מעתה יטבילו בו.** כיון דמיס אקרי: **אך מעין ובור.** בפרשת שרלים כתיב דמשמע אך מעין ובור יטהר את מי שנטמא בשרלים: **אבל דם דאקרי מיס ה"נ.** דמטבילין: **זוחלין.** שאר משקין שנתנן במקום מדרון והזחילן למקוה דאילו גבי מיס קי"ל בתמורה בפ"ק (דף יב:) השאיבה מטהרת ברבייה והמשכה אם רבו מי גשמים עד כ"א שאין ממשיך לתוכן שאובין בזחילה י"ט שאין: **אלא מיעוטי.** דמיס אכולהו קאי: **מעין מיס.** ולא שאר משקין ואפילו זוחלים: **בור מיס.** ולא שאר משקין ואפילו מכונסין: **מקוה מיס.** ולא דם: **אלא בהזמנה הואת.** כאילו הוא לד שאינה מזומנת לו כלומר לא יאכל בשר תדיר שלא יעני: **מבקרך.** אם יש לו בעדרו יקח ואם לאו לא יקנה בשוק: **כל בקרו.** אם אין לו אלא שור אחד יזבחנו: **לפסו.** לקדלרתו. לשון אילפס: **משקל ליטרא ירק.** אבל בשר לא יאכל: דגים היו בזול במקומם יותר מן הבשר: **ישפוט.** כשנותנין קדרה על הכירה קרי שפיתה: **ואיזך אימתא.** אלו האחרים שאמרו ליטרא דגים וליטרא בשר אימת יאכלוה אם לא בכל יום: **לחוש.** ולהסתפק במזונות קליס: **אבל ממשפחת בריאים.** רבי יוחנן קרי לרב אבא: **לגבן אנו.** שאין אנו בריאים: **מי שאין לו אלא פרוטה ירילנה לחנווי.** ולא יסגף עלמו בעינוי וילטרך לבריות יותר: **אמר רב נחמן לגבן אנו.** רב נחמן אחר דורו של ר' יוחנן היה ותמיד העולם היה [ז] משתנה והולך ולא היה בריא כאותן שבימי רבי יוחנן ולפיכך הוא אומר לגבן אנו [ח] דאפילו אין לנו הפרוטה עלינו לגוות ולאכול: **בבשים לגבושך.** מקרא הוא בספר משלי. קנה לך לאן ויהא לך הגיזין לגבוש: **ויקח עפודים.** לאן שיש לו מהם חלב לפרנסה וגיזין לגבוש: **דיו לאדם.** הכי משמע די חלב עזים די לך בחלבם ולא תשחטם ותאכלם: **מן חייס לגערוסין.** לבני ביתך למד דרכי חייס להסתפק במזונות קליס: **כסף**

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מגז כבשים יהא מלבושך. כלומר ממה שתגזזו מכבשיך: ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחזינן [דנקראו] עשתרות שמעשרות את בעליהן: לחמך קודם ללחם ביתך. כלומר שלך קודם משל כל אדם:

שחיטה ולא בעי כסוי ולפיכך אינו נוהג בקדשים לדבריו לפרוקינהו וליכסייה דלדבריו לא בעי העמדה והערכה: אמר רב יוסף רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי. כלומר מה דאמרי' דאינו נוהג במוקדשין מוקמינן לה בקדשי בדק הבית ורבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי בהעמדה והערכה סבר לה כר"מ דבעי העמדה והערכה ואי אמרת אי סבר לה כר"מ הא סבר

ג) עי' בתמורה ל"ג דלר"ש הך קלא דוחס כל בהמה טמאה וגו' דכתיב כיה והעמיד והעריך לאו דוקא בהמה טמאה ממש אלא ר"ל דאינה רואויה לקרבן רק דפליגי ר"ש ורבנן אי מייירי בקדשי מזבח שהומתו ולכן דברי רבינו צ"ע.

מסורת הש"ס

א) [נקמן קלא. שבועות יא: בכורות לב: תמורה לב:], ב) [נקמן קד. ר"ה ז: מגילה ט: שבועות ד.], ג) [לעיל עט. עא. נדרים פא. מיר לה: ב"ק יח: נד: זבחים קטו:], ד) [תוספתא דערכין פ"ד ה"ו], ה) [תוספתא סס], ו) [תוספתא סס ע"ס], ז) [יתכן לגיות לנפסו וכן עוד שני פעמים דבסמוך צריך לגיות לנפסו וכן אימא בשאלתות וכן אימא בעיון ערך לפס], ח) [תמורה לב:], ט) בפ"א נוסף ד"ה: יעקב מיגאה מתגלמידי יסו הטנרי, י) [מנחות קא:], כ) ל"ל כמו,

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכֹם אֲשֶׁר יָצוּד צַיִד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר: ויקרא יז יג
2. רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים יב טז
3. אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: ויקרא יא לו
4. כִּי יַרְחִיב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבוּלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל אַוַּת נַפְשֶׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר:
דברים יב כ
5. כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ:
דברים יב כא
6. בְּבָשִׂים לְלַבּוּשֶׁךָ וּמְחִיר שָׂדֶה עִתּוּדִים:
משלי כז כו
7. וְדֵי חֲלֵב עִזִּים לְלַחְמֶךָ לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ וְחַיִּים לְנַעֲרוֹתָיִךְ: משלי כז כז

גליון הש"ם

גמ' מי שאינו מחוסר. כעין זה לקמן דף קלה ע"א:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כ"ש וכו' מזבח היו בכלל: (ב) תוס' ד"ה ולפרקינהו וכו' משום דשחיטת קדשים הויא שחיטה:

רבינו גרשום

וליפרוקינהו וליכסיה. כלומר ולפרוקינהו לחולין ולכסייה: בעינן העמדה והערכה. כלומר והעמיד והעריך [כתיב] והא לא אפשר דכבר נשחט: אי כר"מ דאמר הכל היו בכלל העמדה והערכה כו'. כלומר בקרא לא חזינן והעמיד והעריך אלא (ג) בבהמה טמאה ועכשיו אי ר"מ היא דאמר הכל היו בכלל העמדה והערכה והוא אינו יכול להעמיד ולהעריך הא אמר דשחיטה שאינה רואויה שמה שחיטה ואע"ג דלא פריקה ליבעי כסוי אי כר"ש דאמר שחיטה שאינה רואויה לאו שמה

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ה מהלכות עכו"ם הלכה יב:
ח ב מיי' פי"ד מהל' שחיטה הלכה ב:
ט ג מיי' פי"ד מהלכות מקוואות הל' ב סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רא סעיף ג:
י ד מיי' פי"ד מהלכות שחיטה הלכה ב סמג לאוין סד טוש"ע י"ד סי' כח סעיף ג:
יא ה ו מיי' פ"ה מהל' דעות הלכה י:

מוסף רש"י

העמדה והערכה. שתעמוד על רגליה ויערינה הכהן כדכתיב (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן וגו' (שבועות יא:). **רבי היא.** הוא אמרה לתמתי' ונסיב מילתיה מדא כחד תנא וחדא כחד תנא (ר"ה ז:).

שיטה מקובצת

(א) נצודין ועומדין כגון אוזנים ותרנגולים מנין ת"ל: (ב) ישפות קדרה בכל יום ואינך אימת: (ג) בהני תרי טעמי דשחיטה שאינה ראויה: (ד) ותמיד העולם היה מתנונה והולך: (ה) כגון אנו אפי' אם אין לנו הפרוטה מצוה עלינו: (ו) ואפי' לא יפדם לבסוף הויא שחיטה ראויה כמו שחיטת קדשים: (ז) אבל במדרש אומר אורח יום ראשון מאכילו אוזנים ותרנגולים יום שני וכו':

רבינו גרשום (המשך)

ר"מ שחיטה שאינה רואיה שמה שחיטה ואע"ג דלא פריקה ליבעי כסוי סבר לה כר"ש דאמר שחיטה שאינה רואיה לאו שמה שחיטה: ואי בעי אימא בולה כר"ש ואי פרכינן אי כר"ש הא מצי למפריקה ליפריקה וליכסיה: שאני הכא דאמר קרא ושפך וכסה כו'. אפי' בקדשי מזבח אין נוהג (למה אין נוהג) מטעם זה מי שאינו מחוסר אלא שפיכה: אוציא תורים ובני יונה ראשון שיש במינן קדושין. כלומר דאפי' חולין אינן חייבין בכסוי כיון שיש במינן קודש: כחיה מה חיה לא חלקתה בה כו'. כלומר דכל חיות חייבות בכסוי אף כל עופות חייבות בכסוי וזהו דחולין: קי"ל חיה בכלל בהמה לסימנין. כלומר בבהמה כתיבי כל מפרסת פרסה ושוסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה: אלא מעתה יטבילו בו כו'. כלומר השתא דאיתקש למים יטבילו בו: אימא חד למעוטי זוחלין כו'. כלומר דשאר משקין ואפילו דשאר מכונסין וחד למעוטי דם: אלא בהזמנה הזאת. שיטרח קודם שיאכל: מי שיש לו מנה יקח לפסו כו'. לפסו לשון אילפסו: ומהו מנה ליטרא וחצי אונקיא. מאה זוזי וזוזי זה משקל הזהב: (והנך מאימה) צריכין אנו לחוש לדברי זקן. כלומר לדברי